

SLOVO ÚVODEM

Vážení čtenáři,

prázdninový čas není jen okurkovou sezónou v médiích. Je to doba, kdy naše luhy a háje ožívají přílivem výletníků. Pro chráněná území je letní sezóna mnohdy doslova zatěžkávací zkouškou, Národní park Podýjí nevyjímaje. Ačkoliv zákony i další normy včetně návštěvnických řádů stanovují jasná pravidla hry, mnoho akterů je nezná, či nechce znát. Nerespektovat je se pro mnohé stává programem a strážci parků nevěří svým očím.

Boom horských i jiných kol se nevyhnul ani našemu parku. Nic proti ekologicky čistému stylu putování za krásami vlasti, ale i cyklistika má svá pravidla. Číslem jedna v chráněném území je jednoznačně zásada „pěšák má přednost“. Vedena tímto principem Správa NP Podýjí vypracovala koncept turistických cest. Bylo-li to schůdné, oddělila cyklistickou a „pěší“ dopravu v tomto chráněném území. Pěší návštěvník je přece jen tvor zranitelnější, a proto má svoji „chráněnou“ síť cest. Bohužel často jen na papíře mapy. A to díky svému mnohdy bezohlednému silnějším kolegovi, který momentálně sedlá svého částečně, či zcela odpruženého chrommolybdenového, nebo aluminiového oře. Důmyslnými převody vybavený stroj dokáže při vkladu trošky energie neuvěřitelné kousky. Je rychlý, silný a divoký. Některý jezdí i na adrenalin, jiný na krev, pot a slzy. Všichni mají však společné to, že mohou být nebezpeční. Především těm, kteří chodí pěšky.

V Podýjí je více míst, kde záměrně existují pouze cesty vyhrazené pro pěší, které jsou takto označeny. Pravověrný biker i zavazadly těhotný cykloturista však

(dokončení na straně 2)

Mezinárodní ocenění NP Thayatal

Když si neúnavný bojovník za ochranu přírody a praotec myšlenky národních parků John Muir doslova vyvzdoroval na vládě Spojených států amerických v poslední třetině 19. stol. vznik prvních národních parků, jistě netušil, jak životaschopná bude jeho myšlenka. Ochrana větších územních celků prostřednictvím národních parků se postupně uplatnila jako jeden ze základních prostředků, které využívá většina států světa k zachování nejvýznamnějších přírodních hodnot na svém území.

Národních parků bylo ve světě vyhlášeno opravdu mnoho. Jejich přírodní hodnota i kvalita ochranného režimu není zdaleka vždy odrazem vážnosti ochrany přírody v té které zemi. Světová unie ochrany přírody (IUCN) proto musela přikročit k vytvoření seznamu velkoplošných chráněných území, která jsou podle mezinárodně uznaných měřítek rozřa-

zena do šesti kategorií. Pro naše středo-evropské podmínky je důležitá kategorie V, která zahrnuje tzv. „Chráněné krajiny“ (u nás CHKO) a kategorie II, což jsou vlastní „Národní parky“ ve smyslu přísné definice. Není bez zajímavosti, že pouze asi 10% z 200 v Evropě vyhlášených národních parků splňuje přísná kritéria IUCN.

Podmínkou je, aby v národním parku byly zahrnuty celé přirozené ekosystémy, či k přirozenosti směřující plochy. Přírodní zdroje nemohou být komerčně využívány a v území nesmí existovat větší civilizační zásahy. Národní parky (na rozdíl od přísných rezervací) slouží k poučení široké veřejnosti. Lidé zde mohou poznávat krásu a význam divoké přírody. Ti vnímavější si zde uvědomí, jak hrozivé jsou důsledky současného vývoje naší civilizace. Pochopí zde, že

(dokončení na straně 2)

Hrad Kaja v NP Thayatal

Obsah:

Slovo úvodem ...

Mezinárodní ocenění NP Thayatal

Geodetická dokumentace v Podýjí

Povídali jsme si s ...

Ze sousedního břehu

Za granáty do Podýjí

Zprávy z národního parku

Roste v Podýjí

Žije v Podýjí

Příroda a kultura

Pro naše návštěvníky

Chráněná území České republiky

Připravili jsme pro vás ...

7,9

7

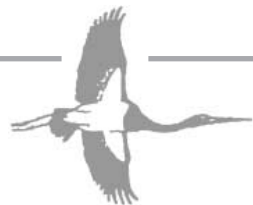
8

8-9

10

11

12

Vážení ...

(dokončení ze strany 1)

mnohdy zneužívá tyto komunikace a způsobuje kolize, které ohrožují zdraví lidí putujících po svých. Věřte, že není nic příjemného uskakovat každých pět minut ze své stezky, když za sebou slyšíte charakteristický zvuk kostiřasu. Dovede to znechutit původně očekávaný pohodový výlet celé rodince. A ono rádobý slušné „děkuji“ postě opakované po zakvlení brzd vás prostě neodškodní. Zažili jste někdy na svém putování po úzké cestičce, že cyklista zastaví stroj, sesedne, obejde vás, nasedne a pokračuje v krasojízdě? Jestliže ano, napište nám, rádi o této abnormalitě poreferujeme. Většinou je to naopak – slabší opěšatělý jedinec pokorně ustoupí ke kraji cesty v duchu proklínající Garyho Fishera a jeho ďábelský vynález – mountain bike.

Chůze, jak mne poučil můj profesor fyziky na gymnáziu, jest dle jistého učence soustavou pádů. Člověk ji však ovládá tak dokonale, že mu to již ani nepřijde. Ať je to jak chce, je to náš přirozený pohyb, při kterém dokážeme nejlépe vnímat okolí, pozorovat přírodu. V národním parku s sebou nese navíc právo absolutní přednosti, bez potřeby výstražných světel.

Jezdíte-li na kole, buďte si toho vědomi a respektujte právo slabších. Víím, v okolním světě platí poněkud jiná pravidla, ale právě proto. V terénu národního parku je vyznačeno dostatek tras různorodé náročnosti určených výhradně pro cyklisty. Tam, kde máte cestu společnou s pěšáky, buďte galantní nejen k dámám. Zmáčknot páčky brzd spíš dříve než později by mělo patřit k bontonu na lesní svážnici i polňačce. A vyděsíte-li už toho šneka v pohorkách, dejte najevo, že i vy dovedete chodit pěšky. A až dojedete na rozcestí, kde na jedné stezce bude piktogram s jednoznačným symbolem „kolo dál nesmí“, buďte si jisti, že to není útok na vaše právo stezky. Ta vaše je značená žlutými směrovkami a značkami se žlutými okraji a ta bratra pěšáka klasickými bílými směrovkami a značkami s bílými okraji. Uzavřeme-li všichni společně tuto dohodu, budeme potkávat na svém putování Podyjím více usměvavých lidí. Ať již v sedle kola, nebo jen tak po svých jdoucích. Příjemné a ničím nerušené putování letním Podyjím všem přeje

Ing. Tomáš Rothrockl
ředitel Správy NP Podyjí

Mezinárodní ocenění ...

(dokončení ze strany 1)

naše právo na ničení přírody, o jejíž vznik jsme se nezasloužili, je dosti problematické.

Začátkem devadesátých let se při terénních pochůzkách vyjádřili experti IUCN, že oba budoucí podyjské národní parky zahrnují přírodní hodnoty, které odpovídají mezinárodně uznaným národním parkům. NP Podyjí toto ocenění získal záhy po svém vyhlášení. V květnu 2001 pracovala na území NP Thayatal tříčlenná komise expertů pod vedením Fina Mattiho Helminena. Na základě jejího doporučení získala i rakouská část NP mezinárodního uznání,

plocha bilaterálního chráněného území tak překročila 76 km². Z hlediska budoucnosti přírody v údolí na obou březích Dyje je důležité, že od letošního roku již český i rakouský národní park figuruje v seznamu IUCN v kategorii II.

Parky v údolí Dyje se tedy zařadily vedle takových pojmů v ochraně přírody jako Yellowstone, Serengeti, či Grand Canyon. Pro budoucnost našich parků to znamená velký závazek v naplňování cílů této elitní společnosti, zejména úkoly v ochraně a zvyšování přírodní hodnoty území. Nezbývá než popřát rakouským kolegům, ať se jim jejich náročná práce daří.

- šk -

Geodetická dokumentace jako předpoklad ochrany památek v Podyjí

Již řadu let v krajině Podyjí odborně i organizačně spolupracuje ochrana přírody a památková péče. V roce 2000 tato spolupráce získala organizační rámec v Dohodě o spolupráci uzavřené mezi

totiž v širokém okolí vranovského zámku navrhovány a postupně budovány rozsáhlé parkové a lesoparkové úpravy. Jejich budování je intenzivní také v 19. století, ale následující století přináší

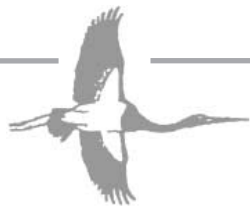

Výřez z historického plánu revíru Braitava z roku 1863

Správou Národního parku Podyjí a Památkovým ústavem v Brně. Tato součinnost je zcela nezbytnou a logickou, protože zájmy obou resortů se v Podyjí výrazně prolínají. Nejde jen o fakt, že příroda Národního parku Podyjí doslova obklopuje mimořádně hodnotné památkové stavební soubory jako je zámek ve Vranově nad Dyjí, či zřícenina Nového Hrádku. Nejpozději od 18. století jsou

útlum těchto aktivit a posléze i devastace. Časově poněkud odlišná je situace u Znojma, kde jsou krajinotvorné aktivity intenzivní nejenom v 19. století, ale velmi rozsáhlé jsou až do vypuknutí 2. světové války. Po skončení války nastává i ve Znojmě období stagnace a devastací.

Možnosti nynějšího Státního památkového ústavu v Brně jsou limitovány

skutečností, že tato organizace není správcem pozemků tvořících vranovský zámecký lesopark, ani drobných stavebních objektů v krajině. Její možnosti jsou tudíž pouze v poloze odborné, která ale umožňuje zajišťování potřebné geodetické dokumentace v rámci jednotlivých odborných úkolů. Geodetické práce se nejprve soustředily na pozemky

před Antickým chrámkem. Při parcele číslo 1179 byl geodeticky dokumentován Antický chrámek (kaple Panny Marie Ochranitelky - Maria Schutz) a dále směrem k Hraběčině louce větší přírodní sedačka. V roce 1999 byla ještě geodeticky dokumentována zděná poklona Panny Marie na parcele 361/2 v lokalitě Onšovský vrch.

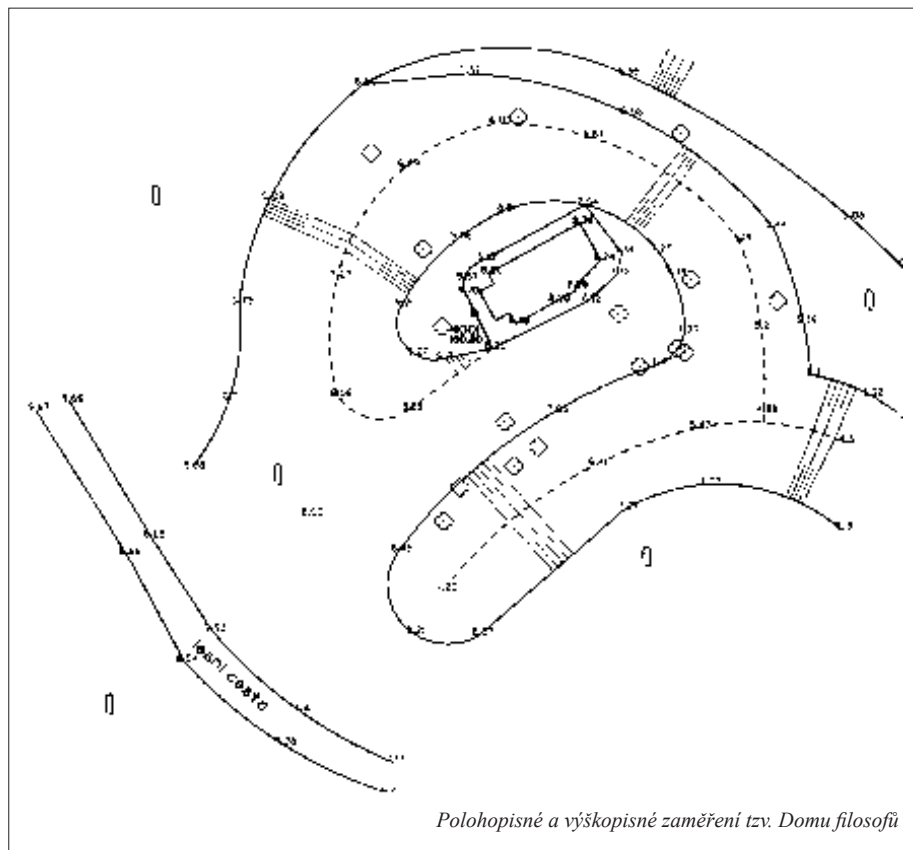
a šestnácti stromů.

Na konci roku 2000 se zaměřovací práce přesunuly do parkových a lesoparkových úprav ve Znojmě. Doměřena zde byla Rajská zahrada a část navazujících Karolininých sadů, parcelní čísla 647/1 a 648. Šlo o nejruznější zdi a zídky, kamenné terasy, torzo romantického Hil-literova altánu a sedmnáct stromů (jeden z nich pouze pařez).

Intenzita zaměřovacích prací nepolevila ani v roce 2001, ba právě naopak. Jejich těžiště se opět přesunulo do okolí zámku ve Vranově nad Dyjí, převážně do míst na území Národního parku Podyjí. Největšího rozsahu byly geodetické práce ve Felicitině údolí na parcele číslo 1249/1, kde byla v úseku od Felicitiny studánky zaměřena lesní vozová cesta s odbočkami až k svahové severní cestě, celý průběh této svahové cesty a dále navazující serpentínová stezka. Ta navazuje na již v starších katastrálních mapách existující cestu se starými ovocnými stromy (parcelní číslo 1229/3) a starou ovocnou stromovou alej na parcele číslo 1357. Přeměřením bylo zjištěno, že dnes téměř vyschlý rybníček zvaný Nebeský odpovídá parcele číslo 1231, včetně kamenné hrázky na parcele číslo 1232. Geodeticky dokumentována byla ale přítoková strouha Nebeského rybníčku na parcelách číslo 1230 a 1358/1. Zaměřen byl skutečný stav ohybu cesty u kapličky kněžny Heleny na parcelách číslo 1187/1, 1187/2 a 1127/1. Stejně byla zaměřena kaplička kněžny Heleny na parcele číslo 1187/1, zděná poklona vpravo u silnice směrem na obec Podmyče na parcele číslo 1228 a oba kamenné historické mostky u Felicitiny studánky na parcelách číslo 1249/1 a 1386. V návaznosti bylo stavebně v měřítku 1 : 50 zaměřeno torzo Domu filosofů, (parcelní číslo 192/2) a přístupová vyhlídková cesta na parcele číslo 1181/1.

Pokračování zaměřovacích prací se předpokládá opět ve Vranově nad Dyjí (Růžový vrch a Junácké údolí) a ve Znojmě (Cendelinová studánka, vyhlídka v ulici Přemyslovců) Zaměřeni se může týkat i vybraných částí Gránického údolí a patrně zahrady u vily Friedricha Kramera v ulici U obří hlavy .

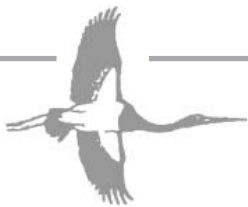
PhDr. Jan Kozdas,
Státní památkový ústav v Brně

v Národním parku Podyjí, posléze i na pozemky jiných subjektů (zejména Lesů České republiky a Obce Vranov nad Dyjí).

Nejprve byla v roce 1999 geodeticky dokumentována knížecí cesta od parkoviště (místo historické těžby cihlářské hlíny) nad obcí k vranovskému zámku, procházející parcelami číslo 137, 1378, 145/1, 146 a 147/1. Současně byla zaměřena vodní stezka nad řekou Dyjí ukončená romantickou vyhlídkou pod zámeckou kaplí, která prochází parcelami číslo 146 a 147/1 a vstup do bývalého zámeckého zahradnictví na parcele číslo 143/1. Dokumentovány byly rovněž drobné solitéry na úbočí Růžového vrchu, jejichž situování je podél vyhlídkové cesty na parcele číslo 1377. Jde o vyhlídkový kamenný rondel Tanečnice (U kamenného stolu), menší přírodní sedačku a torzo historického mostku

V roce 2000 pokračovaly práce na úbočí Růžového vrchu ve Vranově nad Dyjí. Na parcelách číslo 142/1, 145/1 a 146 byly zaměřeny tři úseky spojovacích cest, které navazují na již zarněřenou knížecí cestu a vodní stezku. Právě tyto spojovací cesty evokují ještě pravidelnou barokní dispozici zahradních úprav. Současně byly na parcele číslo 145/1 zaměřeny tři historické terasy a v celém prostoru dvacet čtyři stromů -lip. Na historickém plánu Braitavského revíru z roku 1863, který nakreslil lesní aspirant Ernest Hallamassek, je dokumentována serpentínová pěšina vedoucí příkrým svahem od vodní stezky nad řekou Dyjí přímo k bráně vranovského zámku. Po delším úsilí se podařilo v terénu zjistit její některé úseky a zjištěné i hypotetické části v terénu vyznačit. Ty byly geodeticky dokumentovány, včetně tří odpočinkových a vyhlídkových malých plošin

Rozhovor s ředitelem Správy Národního parku Thayatal

Pan Robert Brunner je prvním ředitelem Správy NP Thayatal. Narodil se se 1. října 1948 a vyrostl v západním

Ředitel NP Thayatal Dipl. Ing. Robert Brunner

Dolním Rakousku. Po studiu územního plánování a územního řádu byl asistentem v Institutu pro geografii v Klagenfurtu a později v Rakouském institutu pro územní plánování. Od r. 1990 jako pracovník Betriebsgesellschaft Marchfeldkanal byl odpovědný za plánovací práce na Národním parku Donau-Auen a v té době již spolupracoval na prvním konceptu Národního parku Thayatal. Od 1. 1. 1999 řídí Národní park Thayatal, GmbH.

Vyhlášením NP Thayatal k 1. lednu 2000 a vznikem plnohodnotných chráněných území v kategorii národní park na obou březích Dyje byla završena významná kapitola česko-rakouské spolupráce v tomto regionu. Jak vnímáte tuto skutečnost?

Spolupráce vlastně započala při plánovací fázi v r. 1991. Od této doby se datují dobré kontakty s českou správou národního parku. Věřím, že spolupráce mezi Českou republikou a Rakouskem v Národním parku Thayatal, která byla nejvyššími příslušnými orgány obou národních parků stvrzena podpisy, je příkladná. Příroda

nezná žádné státní hranice, již vůbec ne v údolí, ve kterém hranice probíhá uprostřed řeky. Zde nejsou rozdíly mezi českou a rakouskou stranou. Příliš spjatý jsou ekosystémy a životní prostory. To vyžaduje společné plánování. A my jsme nejen dosáhli toho, že na obou stranách Dyje je národní park, ale také jsme intenzivně pracovali na tom, aby tento přírodní prostor na obou stranách hranice byl dle stejných cílů spravován. Že se podařilo již v prvních dvou letech sladit důležitá opatření a zásadní cíle začlenit do dlouhodobého managementu dokumentuje, že na obou stranách hranice existuje velké porozumění pro úkoly a nutné zásahy na opačné straně. Především však oceňuji nebyrokratickou podporu rakouské strany, kterou poskytuje česká správa národního parku. Podařilo se již pohnout mnohými projekty. Jsem přesvědčen, že především příroda a návštěvníci mohou z této znamenité spolupráce těžit.

Můžete nám představit pracoviště, které řídíte?

Správa národního parku v Rakousku je jen malý tým, mnohem menší než na české straně. V sídle správy, přímo na náměstí v Hardeggu pracuje 5 zaměstnanců, mnoho externích spolupracovníků se dle potřeby stará o návštěvníky národního parku. Protože je tým tak malý, tak se různé činnosti, např. lesní práce, péče o louky, výzkum, zadávají. Správa sama se v prvé řadě zabývá koncepcí, kontrolou a bezprostředními správními úkoly.

Jak hodnotíte existenci národního parku z hlediska jeho vnímání ze strany místních lidí?

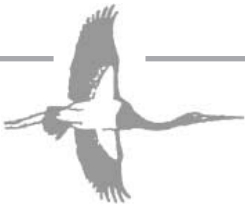
Každý větší přírodní ochranný projekt musí ve své počáteční fázi bojovat s akceptačními problémy. Obzvláště

potěšitelné bylo, že obec Hardegg tento projekt od samého počátku podporovala. To je skutečně velkou výjimkou v rakouských národních parcích. Přímo dotčené obyvatelstvo, to jsou tedy majitelé pozemků v národním parku, byli mezitím již pro nevyužívání ploch, odškodnění. Mezi obyvateli regionu jsou přirozeně rozdílné představy o národním parku, jak má vypadat a co všechno má nabízet. Zde se mohla různými akcemi a účastí obyvatel v Radě NP informovanost zlepšit. Celkem vzato mohu konstatovat, že vnímání národního parku je dnes dobré, to však neznamená, že zde nelze ještě něco vylepšovat. Také omezení, která s sebou národní park přinesl, se většinou akceptují. Měli bychom si však také být vědomi, že národní park nevzniká ze dne na den, že pozitivní působení se neprojeví ihned a že očekávání nelze splnit na počkání.

Naše vzájemná spolupráce vychází z dohody podepsané na nejvyšší úrovni. Konkrétně se rozjíždí v mnoha směrech. Kterou z těchto oblastí považujete za uspokojivou a naopak – co je třeba výrazně zlepšit?

Zcela konkrétní styčné body, v nichž je sladění záměrů prioritou, je všechno to, co má přeshraniční účinnost. Tak se podařilo v rybářství, alespoň pro hraniční úsek, najít společný postup. Ale též při společných vycházkách, akcích a práci pro veřejnost se mnohé podařilo. Samozřejmě je škoda, že rozdílnost jazyka představuje určitou překážku při spolupráci. Ale jsem přesvědčen, že i zde docílíme pokroku.

Chtěl bych však zcela vyzvednout skutečnost, že letos poprvé provedeme společné opatření na odstranění invazních rostlin (neofytů), jejichž rozšíření chceme zabránit. A samozřejmě je před námi mnoho dalších úkolů. Máme seznam záměrů, které chceme v příštích letech realizovat. Přejeme si lepší sladění hájených úseků mezi

Rakouskem a Českou republikou v rybářství, rozšíření společného rybářského řádu na celou plochu národního parku, nebo sladění mysliveckých ustanovení, aby se rušení zvíře co možná nejvíce zredukovalo. A potom bychom měli v budoucnu ještě intenzivněji oba národní parky představovat jako jeden společný národní park. Dosud oba národní parky mnohé vyřídily ve své vlastní

modelem spolupráce mezi evropskými chráněnými územími?

Myslím, že tomu tak již je. Že Europarc, evropská federace pro přírodní a národní parky, již dvakrát zvolila Retz a Znojmo za místa pro uspořádání odborných setkání k přeshraniční spolupráci, že se podařilo v nejkratší době vypracovat společné záměry pro management, že se spolupráce neomezuje jen na osobní kon-

gorizaci rakouského národního parku IUCN bylo poukázáno na tento krajinný prostor jako na jednotný ekosystém, který musí být spravován dle jednotných hledisek. Že jednak Rada Evropy udělila Evropský diplom a na druhé straně IUCN uznání národnímu parku potvrzuje, že obě instituce jsou rovněž toho mínění, že se zde dobře spolupracuje.

Prozradíte nám vaše osobní pracovní krédo?

Jsem zajedno s mottem, které je vzato z našeho popisu: klademe si vysoké cíle – nejmenší národní park země v nejmenší město Rakouska, staví na velikosti – kvalita a profesionalita jsou nám závazkem.

A závěrem vás prosíme o váš vzkaz našim čtenářům k desetiletí našeho národního parku.

Sledoval jsem vývoj Národního parku Podyjí od počátku v roce 1991. Domnívám se, že v rámci podmínek, za kterých tento národní park vznikl – v čase převratů a nové orientace – se podařilo velkolepé dílo. Ochrana přírody je důležitý úkol, zajišťuje náš životní základ a v Národním parku Podyjí se ochrana přírody provádí ve vysoké kvalitě. Se zřízením Národního parku Thayatal má Národní park Podyjí již dva roky adekvátního partnera na rakouské straně. A já doufám, že budeme i v budoucnu k blahu a ochraně tohoto území přes všechny hranice spolupracovat.

- tor -

Železná opona nás již naštěstí nerozděluje (ředitelé správ národních parků Thayatal a Podyjí)

působnosti. Mohli jsme např. společně zažádat o propůjčení evropského diplomu. Ale to byl národní park Thayatal teprve ve zrodu. Naléhavým problémem je pro nás provoz elektrárny ve Vranově. Teprve před nedávnem, u příležitosti mezinárodního uznání, kterého se nám dostalo, světová organizace pro ochranu přírody IUCN doporučila národnímu parku Thayatal, aby chom pracovali na zmírnění účinků tohoto díla na ekosystém. Zde spoléháme skutečně na společný postup obou národních parků. Nejde o to, zastavit provoz elektrárny, ale jde o nalezení rozumného řešení pro všechny účastníky.

Domníváte se, že nový bilaterální NP Podyjí – Thayatal může být

takty mezi jednotlivými spolupracovníky, ale že je smluvně zajištěna a praktikována, to je dostatek indikátorů, které potvrzují kvalitu spolupráce. Jak při hodnocení Národního parku Podyjí pro udělení Evropského diplomu Rady Evropy, tak též při kate-

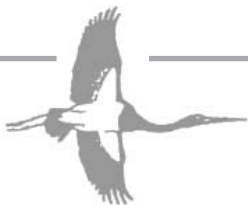
ZE SOUSEDNÍHO BŘEHU

Pozvánka do Hardeggu

Návštěvníci Retzer Landu (přílehlé části rakouského Podyjí) si v letních měsících mohli všimnout cílené kampaně na přilákání turistů do regionu s názvem Retzer Land – ohnivá země. Jakýmsi vyvrcholením léta 2001 je slavnost „Feuriges Nationalparkfest Hardegg“, pořádaná regionální agenturou Retzer Land ve dnech 18.-19. srpna 2001 v samotném srdci Národního parku Thayatal. Bohatý

kulturní a artistický program je plánován v centru Hardeggu na sobotu od 14,30 do 23 hodin a na neděli od 10 do 18 hodin. Vstupné na den činí 30 šilinků, děti do 12 let zdarma. Jelikož se celá slavnost má odehrávat v barvě ohně, je připraven pro návštěvníky, kteří budou mít minimálně jednu červenou součást oblečení, malý dárek, pro děti pak sladké překvapení.

- kk -

Za granáty do Podyjí

Není to ještě tak dávno, co říci v příhraniční oblasti Podyjí granát znamenalo, že se hovor stočil k problematice obrany vlasti a nutné

jejichž tvary jsou odvozené ze souměrností krychlové soustavy. Barevná škála granátů může obsahovat snad všechny barvy a odstíny,

Vzoroky granátů z Podyjí

armádní výzbroje. Méně často se povídalo o granátu jako minerálu, který tady tvoří významnou součást jemnozrnných slídnatých hornin v oblasti mezi Citonicemi a Čížovem nebo ve svorech v okolí Štítar, Vranova, Onšova a u Lančova. Nacházejí se buď zarostlé v horninách a z nich se zvětráváním uvolňují. Jsou velmi pevné a dobře odolávají i chemickým vlivům při zvětrávání. Často je proto můžeme najít v údolích řek a potoků v píscích, do nichž se dostaly po rozpuštění zvětralin.

Složení granátu ovlivňují chemické vlastnosti geologického prostředí a také fyzikální podmínky (tlak a teplota) během geologického vývoje. Granáty ve skutečnosti představují velkou skupinu minerálů. V závislosti na svém složení a podmínkách vzniku známe např. minerál almandin, andradit, demantoid, grossular, pyrop, spessartin, tsavorit, uvarovit. Vytváří krystaly,

nejčastější jsou však granáty červenohnědé barvy. Ohnivě červené jsou pyropy. Vzhledem k tomu, že nejkrásnější pyropy pochází z českých nalezišť a v Čechách jsou již po staletí používány jako drahokamy do šperků, známější je jejich označení „český granát“.

Granáty z nalezišť v Podyjí reprezentuje především odrůda almandin. Ačkoliv drahokamových kvalit dosahuje tento granát na mnoha nalezištích ve světě, v Podyjí představují jejich výskyty spíše jen mineralogickou zajímavost. Jejich zrnka o velikosti až 3 cm jsou prostoupena jemnými šupinkami slídy vyplňující jemné praskliny v zrnech a ta proto nejsou průhledná. Nálezy kvalitnějších granátů s krystalovými ploškami jsou vzácnější. Místní surovina by tedy snáze než v klenotnictví našla uplatnění při výrobě brusných prášků. Podobně byly ještě nedávno těženy svorové ruly společností Garmica (složený název garnet

– granát a mica – slída) nedaleko Měděnce v Krušných horách. Tak by se možná naplnila idea ing. Antonína Klimeše, který při sestavování plánů na rozvoj oblasti naznačil již v 50. letech jako jednu z možností zprůmyslnění chudého kraje na Dyji právě zpracovávání místních granátů.

Výskyt minerálů granátové skupiny v Podyjí i v přilehlých oblastech na Znojemsku inspiroval k uspořádání souborné výstavy představující širokému spektru návštěvníků granát - součást neživé přírody a granát jako umělecké dílo. Výstava „Tradice českého granátu“ instalovaná v kočárovně státního zámku ve Vranově nad Dyjí je dílem pracovníků Státního památkového ústavu v Brně, Muzea Českého ráje v Turnově a Jihomoravského muzea ve Znojmě. Skvosty zapůjčené ze sbírek památkových objektů představují jedinečnou kolekci soustředěnou právě jen při příležitosti konání této výstavy. Kromě každého pondělí ji můžete navštívit denně až do neděle 2. září. - ja -

Pozvánka na výstavu

Nové informační středisko ve Vranově nad Dyjí

V červnu 2001 bylo na náměstí ve Vranově nad Dyjí otevřeno nové informační středisko. Jeho provozovatelem je Sdružení obcí Vranovska, tedy obcí ležících zejména západně od Vranova směrem k Vratěninu.

Informační středisko na západním okraji národního parku vhodně doplňuje již stávající dvě – znojenské provozované Městem Znojmem a čížovské provozované Správou NP Podyjí. Také rozsah stávajících služeb je obdobný – zejména informace o

turistických zajímavostech regionu, poskytovaných službách, ubytovacích možnostech, kulturních či sportovních akcích regionu, prodej pohlednic či map apod.

V letních měsících bude informační středisko otevřeno každý den od 9. do 18. hodiny (v neděli pouze do 16. hodiny), o jeho existenci v době, kdy Vranovsko opustí jeho prázdninová návštěvníci, nám zatím není nic bližšího známo.

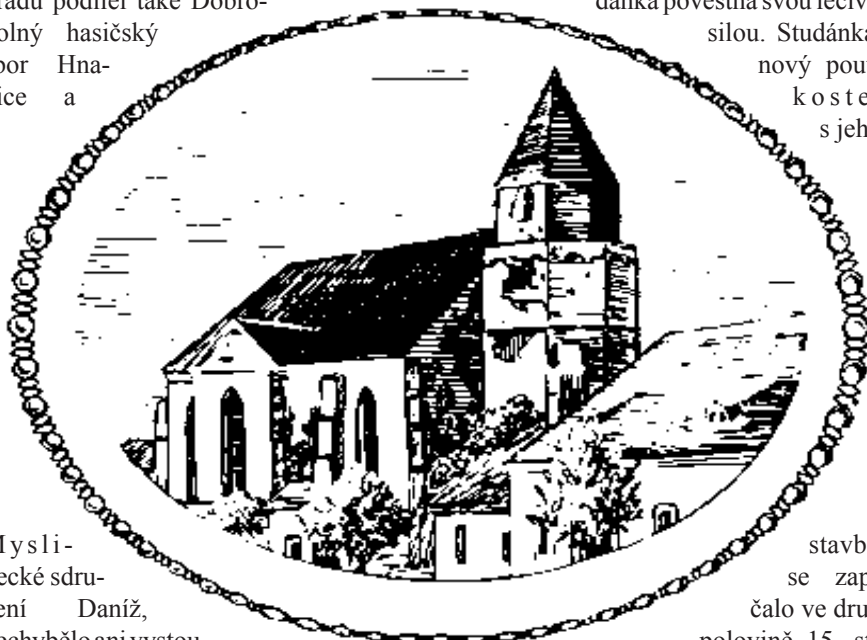
- kk -

800 let obce Hnanice

Ve dnech 16. a 17. června 2001 uspořádala obec Hnanice oslavy k 800. výročí založení. Na sobotu 16. 6. byl připraven bohatý program připomínající historii obce, na němž se kromě obecního úřadu podílel také Dobrovolný hasičský sbor Hnanice a

z doby kolem roku 1201, kdy byla sepsána listina na objednávku nově vzniklého premonstrátského kláštera v Louce u Znojma. Ze 13. století pochází i původní kaple sv. Wolfganga, v jejíž blízkosti bývala studánka pověstná svou léčivou

silou. Studánka i nový poutní kostel, s jehož

Myslivecké sdružení Daníž, nechybělo ani vystoupení skupiny historického šermu Přemyslovci a vystoupení sokolníků. O dokreslení atmosféry se starala Moravská muzika z Moravských Budějovic střídavě s cimbálovou muzikou Antonína Stehlíka z Nového Šaldorfa. Večer pokračoval taneční zábavou a ohňostrojem. Na neděli byla připravena slavnostní mše svatá v chrámu sv. Wolfganga.

První zmínka o Hnanicích pochází

stavbou se započalo ve druhé polovině 15. století, byly zasvěceny témuž světcu. Svatý Wolfgang se dostal i na obecní pečeť a od ní je odvozen i znak Hnanic, používaný i v současnosti. Další zajímavé podrobnosti o historii obce, která kdysi měla statut městečka, se můžete dočíst v publikaci vydané k významnému výročí Obecním úřadem Hnanice.

- mj -

ROSTE V PODYJÍ Smil písečný

Již koncem června se na vřesovištích začínají objevovat zářivě žluté hvězdičky jakési slaměnky, která jako by do naší flóry ani nepatřila. Tato exoticky vyhlížející rostlina patřící do čeledi hvězdicovitých se jmenuje smil písečný (*Helichrysum arena-rium*).

Zkušený pozorovatel pozná smil již v květnu podle hustých vzpřímených růžic sametově plstnatých tupě kopinatých sivých listů, někdy mírně kadeřavých, které vyrazí

Smil písečný (Helichrysum arena-rium)

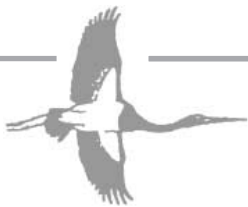
z vytrvalého dřevnatého oddenku. Ze středu růžice později vyrůstá 10–30 cm vysoká drobně olistěná lodyha nesoucí hustý chocholík droboučkových pevných úborů. Ty můžeme na vřesovištích najít až do září.

Zářivě kanárková žluť smilu by se jistě dobře vyjímala v suchých vazbách, je však nutno upozornit, že se jedná o rostlinu zvláště chráněnou v kategorii silně ohrožených, která požívá přísné ochrany nejen na území národního parku. Nehledě k tomu, že zářivá barva jeho květů se na vřesovišti, v pozdně letním aspektu většinou vyprahlém a chudém na barvy, vyjímá mnohem lépe.

Vzácnost smilu (zakládající nutnost jeho zvláštní zákonné ochrany) je dána především specifikou jeho stanovištních požadavků. Jedná se o značně teplomilnou rostlinu, která vyhledává velmi suché, živinami chudé písčité půdy, často velmi mělké a nesnáší konkurenci jiných rostlin. V hustě zapojených vysokostébelných trávnicích nebo dokonce v lese ji tedy v žádném případě nenajdeme.

Za četný výskyt této pozdně letní krásy vděčí tedy náš kraj zejména své poloze v jedné z nejteplejších oblastí republiky, ale také geologické a pedologické charakteristice skalnatého pásu jihovýchodně od Znojma a jeho dávnému odlesnění kočovnými pastevcí. Pokochejte se na svých procházkách květy smilu – není mnoho míst v naší republice, ba ani ve střední Evropě, kde se s ním můžete setkat. Rytíř Smil Flaška z Pardubic by se jistě neurazil, kdyby se dozvěděl, jaký fešák bude jednou jeho jmenovcem.

- kar -

Fotografie ve Znojenském muzeu

Jihomoravské muzeum ve Znojmě připravilo na prázdniny hned dvě fotografické výstavy. Obě autorky zachytily ve svých snímcích přírodu, i když každá z úplně jiného úhlu.

Pravidelní čtenáři našeho zpravodaje a návštěvníci akcí pořádaných Správou NP

Z výstavy Růženy Gregorové

Podyjí znají našeho spolupracovníka na poli zoologie docenta Vladimíra Hanáka. Někteří z nich jistě slyšeli jeho poutavé vyprávění o zoologických výpravách na africký kontinent doplněné promítáním diapozitivů. Afriku zachycenou na převážně černobílých fotografiích si zájemci mohou prohlédnout na výstavě „Příroda a lidé Zimbabwe“ tentokrát objektivem dcery docenta Hanáka, paní Ivany Weberové. Autorku oslovila nejen africká fauna a flora, ale i vesnický život místního obyvatelstva, na své si přijdou např. i obdivovatelé Viktoriiniých vodopádů.

Výstava „Zkamenělé variace“ představuje makrofotografie Růženy Gregorové. Jejich námětem jsou zkameněliny a krystaly minerálů převážně z geologických a paleontologických sbírek Moravského zemského muzea v Brně. Diváci ocení působivost fotografií, které se bez nadsázky dají klasifikovat výše než jako pouhé dokumentační záběry. Výstava je doplněna i trojrozměrnými ukázkami zkamenělin.

Obě expozice můžete shlédnout v Minoritském klášteře na ulici Přemyslovců do 23. srpna 2001. -mj-

ŽIJE V PODYJÍ Kudlanka nábožná

Jihovýchodní okraj NP Podyjí náleží k nejteplejším oblastem České republiky a díky pastvě probíhající v této oblasti více jak tisíc let se zde vytvořil komplex vřesovišť. Ten je dnes největším zachovaným biotopem tohoto typu na území našeho státu. Extrémně teplá a suchá stanoviště umožňují výskyt některým skupinám živočichů, které se běžně vyskytují v jižní Evropě, ve Středomoří a dále také v subtropické Asii a Africe. Tito tvorové jsou pak u nás vázání výhradně na území bližící se svými podmínkami subtropickým, suchým oblastem a najdeme je také pouze tady.

Takovou skupinou bezobratlých jsou kudlanky, z nichž u nás žije jen jeden druh - kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*). Setkat se s ní můžeme na vřesovišti či teplých travnatých stráních od srpna až do podzimu, tedy v době, kdy rozkvétá vřes. Kudlanka nábožná je nejseverněji se vyskytující druh této skupiny, přičemž hranice jejího rozšíření prochází jižní Moravou.

Kudlanka nábožná je bizarní živočich o velikosti 4 - 7,5cm. Typická je prodloužená a pohyblivá předohruď, nápadně velké přední nohy a výrazné oči. Její zbarvení je proměnlivé, od šedohnědé po zelenou. Celý její druhový název vznikl v souvislosti s její nebezpečnou zbraní, a to loupeživými předními nohama. Jejich holeň se zavírá směrem k ozubenému stehnu jako nůž kapesního nože, lidově řečeno kudly. Nohy jsou navíc v klidu v poloze připomínající ruce sepnuté k modlitbě, odtud tedy nábožná. Tyto

nechvalně proslulé požíváním samečka při páření (to se však děje jen asi z 50%). Jednoduchá nervová soustava kudlanek umožňuje samci pokračovat v kopulaci, i když mu chybí přední část těla. Příroda je však moudrá, a tak samci vždy v populaci převažují. Páření probíhá koncem léta, samice se páří vícekrát a po oplodnění klade 10 ooték. To je vlastně jedna snůška vajíček uložená v pěnovitém sekretu produkovaným jejími zadečkovými žlázami. V každé ootéce je asi 30 až 60 vajíček. Tato lepkavá hmota na vzduchu rychle ztuhne a vajíčka jsou tak chráněna schránkou přilepenou na vegetaci nebo na spodní stranu kamenů. Takto vajíčka přezimují. Koncem května se z nich líhnou mlád'ata, tzv. prelarvy. Ty se pak ještě 5krát až 7krát svléknou a teprve počátkem srpna se z nich stávají dospělci.

Kudlanky vždy přitahovaly a přitahují svou zvláštností pozornost lidí. Jejich schopnost dokonale napodobit části rostlin je fascinující. Daly vznik mýtům a pověrám, připisovaly se jim věštecké schopnosti a objevují se i na starověkých malbách. Ani v současné době, kdy člověk získává neustále nové poznatky a kdysi nemožné se stalo běžností, nepřestávají v našich očích vyvolávat tyto podivné tvorové údiv.

Ochrana tohoto lokálního a dosti vzácného druhu na našem území je založena, podobně jako u ostatních druhů vázaných na ojedinělá refugia, na ochraně celých lokalit s jejím výskytem, což zahrnuje i rozumné biologické využívání těchto území. A jelikož jsou znojenská vřeso-

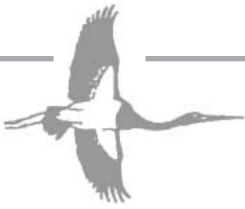
Kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*)

nebezpečné končetiny jim slouží k lapání živé potravy, většinou v podobě jiného hmyzu a pavouků.

Samice kudlanek, které bývají o třetinu větší a také robustnější než samci, jsou

višťe součástí Národního parku Podyjí a veškeré snahy jeho pracovníků jsou vynakládány na zachování přírody tohoto krásného koutu, není třeba se o budoucnost zdejších kudlanek obávat.

- om -

Pověsti z Podyjí

Ctitelé Podyjí a milovníci literatury mohou své záliby spojit při četbě knihy Jiřího Svobody „O vranovském zámku“, která se před prázdninami objevila na pul-

tech znojemských knihkupectví. Kniha s podtitulem „Pověsti ze Znojemska“ je volným pokračováním Svobodovy

první knihy na toto téma – „O znojemské věži a jiné pověsti“, která spatřila světlo světa před loňskými vánočními svátky a v mnoha zdejších domácnostech tak zaujala místo pod vánočním stromkem. Obě publikace vydalo znojemské nakladatelství Swan s.r.o., obě jsou vyzdobeny ilustracemi místních autorů – celostránkovými obrázky Libuše Šulěřové a miniaturami v záhlaví kapitol od Jana Nekvasila.

Pověsti z Podyjí čtenáři najdou v nové Svobodově knize v prvním oddílu nazvaném „Z říše víly Tajány“. Mohou se tu dočíst o podyjských obcích (Vranov, Hnanice, Konice, Lukov, Čížov, Podmolí) i o dalších zajímavých místech, které známe z putování národním parkem (např. Nový hrádek, Mločí údolí, Králův stolec či Šobes). Z námětu mnohých kapitol lze usuzovat, že se to v tomto kraji kdysi hemžilo pekelníky. Zřejmě ale nejen zde, protože druhá část knihy shrnující vyprávění z povodí Jevišovky nese název „Z kraje suchého čerta“. „Pod ochranou svatého Floriána“ se jmenuje poslední oddíl knihy věnovaný Moravskokrumlovsku. Všechny pověsti jistě stojí za přečtení, kdo bude mít zájem o živé vyprávění z úst samotného autora, bude mít příležitost v sobotu 8. září na exkurzi „S knížkou v chlebníku“.

Výstava lilií na Vranovském zámku

Prvním počinem letošního kulturního dění na zámku Vranov byla výstava Vranovská lilie, uspořádána ve dnech

15.- 24.6.2001 Správou státního zámku Vranov, Střední zahradnickou školou Brno-Bohunice a Květinovou galerií Brno. Mottem výstavy uspořádané k počtě bývalé zámecké paní Marie Anny Pignatelli bylo obdivovat „lilií jako symbol čistoty, tajemství a duchovního bohatství v barokní době i dnes pro ty, co žili před námi, i pro ty, co přicházejí“.

Nevýhodou všech expozic, kde hlavním exponátem jsou živé květiny, je jejich krátkodobost. I přes tento handicap si výstavu prohlédlo několik stovek návštěvníků vranovského zámku.

- kk -

ZPRÁVY

Eurorando 2001 v Podyjí

Hvězdicový štafetový pochod po evropských dálkových pěších trasách s cílem v hlavním městě sjednocující se Evropy (francouzském Štrasburku), to je podtitul Eurorando 2001, jednoznačně největší akce v historii evropské turistiky. Ve Štrasburku se v posledním zářijovém týdnu sejdou lidé, putující po trasách vedoucích z nejdlejších koutů evropského kontinentu (např. španělské Tarify, nejsevernějšího bodu Finska, řeckého ostrova Kréty či severoirského Belfastu).

K pěší turistice jako nejpřirozenější pohybové aktivitě v přírodním prostředí patří samozřejmě vyhledávání

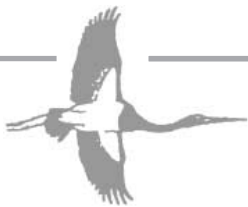
těch nejhezčích a nejzachovalejších přírodních scenérií. V České republice proto trasy hvězdicových pochodů zcela zákonitě probíhaly atraktivními velkoplošnými chráněnými územími (Krkonoše, Podyjí, Beskydy, Jeseníky, Jizerské či Lužické hory, Kokořínsko, Blanský les).

Do Podyjí trasa číslo VI. Eurorando zavítala na 2 dny – v sobotu a neděli 9.-10.června. V sobotu ráno proběhlo v Hnanicích předání štafety od Rakouského turistického klubu, poté následovalo 25 km dlouhé putování národním parkem až do Vranova. V neděli pak někteří účastníci pokračovali dále do Vratětnína, kde se šta-

feta vracela zpět do Rakouska.

Několik desítek účastníků obou etap mělo možnost zastavit se na některých atraktivních místech středního Podyjí. Nejednalo se o akci s masovou účastí, kde tisícíhlavý dav slepě projede nebo proběhne chráněným územím bez ohledu na jeho krásy a přírodní hodnoty. Pravděpodobně žádný z účastníků podyjských etap nedojde „po svých“ až do Štrasburku, nicméně společné setkání českých a rakouských účastníků na podyjských cestách bylo milé a proběhlo v duchu bourání jazykových i administrativních bariér v současné Evropě.

- kk -

Obnovení vyhlídky pod vranovským zámkem

V sobotu 9. června byla při příležitosti Světového dne pro životní prostředí pro veřejnost oficiálně otevřena obnovená vyhlídka pod vranovským zámkem. Malé neokázalé slavnosti na plošině vyhlídky, která pojme maximálně 20 lidí, se zúčastnili zástupci obce Vranov nad Dyjí, Státního památkového ústavu v Brně a Správy Národního parku Podyjí. Jelikož je vyhlídka určena především turistům navštěvujícím okolí vranovského zámku, bylo

od barokního slohového období, které byly intenzivní i v pozdním baroku a klasicizmu.

V době kněžny Heleny se již změnila společensko-politická situace ve prospěch rodící se občanské společnosti. To se mimo jiné projevuje vznikem nejrůznějších spolků, které kněžna Helena štědře podporovala. Jedním z takových spolků byl Okrašlovací spolek vranovský. Po roce 1850 zřejmě zcela přebírá inici-

lamassek. V roce 1863 nakreslil plán okolí vranovského zámku s nejrůznějšími lesparkovými úpravami. Jde o vzácný historický pramen, díky kterému bylo možné identifikovat stezku k romantické vyhlídce, ale také objevit existenci jejího pokračování serpentínovou pěšinou s odpočívadly a upraveným okolím směrem k zámecké bráně. Ernest Hallamassek se na těchto realizacích nepochybně podílel, jeho účast je doložena při budování obe-

Josef Doré - Vranov nad Dyjí (kresba z období před rokem 1863)

využito termínu, kdy do Podyjí zavítal hvězdicový štafetový pochod Euro-rando 2001 (píšeme o něm na jiném místě), pozvání proto přijali i zástupci Klubu českých turistů a Rakouského turistického klubu.

Vznik romantické vyhlídky v přírodním skalnatém prostředí řeky Dyje pod zámeckou kaplí ve Vranově nad Dyjí, lze klást do doby kolem roku 1850. V této době vranovské panství vlastnila polská šlechtična Helena kněžna Mnisková-Lubomířská, vdova po vlivném romantikovi Stanislavu hraběti Mniskovi. Ten inicioval rozsáhlé romantické a klasicistní lesoparkové úpravy v širokém okolí vranovského zámku. V těchto svých snahách ale navazoval na předcházející realizace již

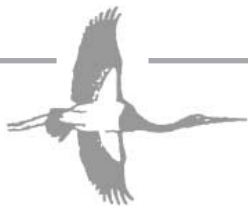
ativu v udržování a budování lesoparkových úprav na vranovském panství. V Okrašlovacím spolku se setkávají nejvýznamnější osobnosti tehdejšího Vranovska. Patřil k nim Josef Doré, všestranný umělec, malíř a později také ředitel proslulé vranovské továrny na uměleckou kameňinu. Josef Doré je autorem řady kreseb zobrazujících různá romantická zákoutí vranovského panství, včetně realizací Okrašlovacího spolku vranovského. Jeho tvorba je dokladována mimo jiné i kresbou městečka Vranova nad Dyjí se zámekem a romantickou vyhlídkou.

Zkrášlení vranovské krajiny se nevěnovali pouze umělci, ale také místní lesníci. Velmi aktivní byl po roce 1850 například lesník Ernest Hal-

lisku nad nedalekými ledovými slujemi.

Obnovení vyhlídky včetně přístupové cesty od parkoviště pod zámek (práce si vyžádaly okolo 50 tis. Kč) je pokračující snahou o rekonstrukci části vranovského lesoparku, o jejíž první etapě (cestě z parkoviště na zámek) jsme informovali v Podyjském listu již před rokem. Správa národního parku ve spolupráci se Státním památkovým ústavem v Brně se snaží tímto o obnovu alespoň některých historických cest, vyhlídek či odpočinkových míst v okolí zámku, tyto práce by měly v budoucnu pokračovat i za silnicí, tedy mimo území národního parku, kde správu státních pozemků provádí organizace Lesy České republiky.

- kd, kk -

Chráněná krajinná oblast Blanský les

Blanský les patří k nejmladším a méně známým chráněným oblastem na našem území. Byl vyhlášen na ploše přibližně 212 km² v roce 1989 a zasahuje do okresů Český Krumlov, České Budějovice a Písecký. Území CHKO leží v předhůří Šumavy a je ostře vymezeno zejména od severu z ploché Budějovické pánve. Sídlo správy oblasti nalezneme v osadě Vyšný (součást Českého Krumlova) na jižním úpatí Kleti.

Právě s nejvyšší horou oblasti Kleti (1084 m n.m.) je CHKO nerozlučně spojována. Z jejího vrcholu je velmi krásný pohled do blízkého i dalekého okolí. Právě zde už v roce 1825 nechal kníže Josef Schwarzenberg postavit jednu z nejstarších rozhleden v Čechách.

Území je velmi pestré geologicky. Převážnou část oblasti zabírá granulitový masiv, na západním okraji i uvnitř masivu, především v širším okolí Křemže, jsou uložena malá tělesa ultrabazických metamorfítů, především hadců. V Křemžské kotlině se nachází zvětralinná ložiska niklových rud, která se zde v minulosti těžila. Jižní okraj Blanského lesa zabírají biotitické pararuly pestré série krumlovské, s vložkami krystalických vápenců a grafitů, které podmiňují bohatost flóry. V severní části CHKO v Jankově je známé naleziště vltavínů.

Klima spolu s geologickým podložím příznivě ovlivňuje květen a vegetaci Blanského lesa. Oblast leží v dešťovém stínu Šumavy, je poměrně chudá na srážky a zároveň je ovlivňována tzv. alpským fénem, který zde výrazně zvyšuje teplotu vzduchu. Například na Kleti je průměrná teplota vzduchu o 2 až 3 °C vyšší, než mají blízké polohy Šumavských plání se stejnou nadmořskou výškou. Roční průměrný počet srážek na Kleti činí 750 mm, zatímco na Šumavských pláních až 1400 mm.

Více než polovinu území pokrývají lesy, z nichž nejvýznamnější jsou smíšené podhorské s převahou buku a s bohatým bylinným podrostem. K běžným druhům těchto lesů patří kostřava lesní, bažanka vytrvalá, mařinka vonná, kyčelnice devítilistá, kyčelnice cibulkonosná, vrání oko čtyřlísté a samorostlík klasnatý. Typické horské druhy jsou zde zastoupeny jen

ojediněle, naopak v bučinách jsou často přítomny druhy hájové a to i ve vyšších nadmořských výškách. V suťových lesích severní části Blanského lesa a v údolí Vltavy se hojně vyskytuje měsíčnice vytrvalá, na jižních svazích Kleti pak kýchavice bílá.

Pozoruhodná je i vegetace na hadcích, kterou jinde v jižních Čechách na takové rozloze nenalezneme. Ze vzácných druhů zde rostou zejména sleziník hadcový a sleziník zelený. V kaňonu Vltavy jsou zachovány fragmenty acidofilních reliktních borů a místy i skalní vegetace s tařicí skalní a kostřavou sivou. Jedním z negativních jevů v Blanském lese je intenzivní šíření invazních rostlin podél Vltavy (netýkavka žláznatá a křídlatka japonská).

Nejvzácnější botanickou lokalitou oblasti je Národní přírodní rezervace Vyšenské kopce. V území byla řadu let udržována pastva, díky které se zachovala zdejší teplomilná a vápnomilná společenstva. Nacházíme zde takové kombinace druhů, které jsou v Čechách unikátní. Vyskytují se zde například druhy s alpským rozšířením - divizna rakouská či parazitická záraza bílá, rostou tu růže alpská a ostružiník skalní. K typickým kalcifytům Vyšenských kopců patří sa-

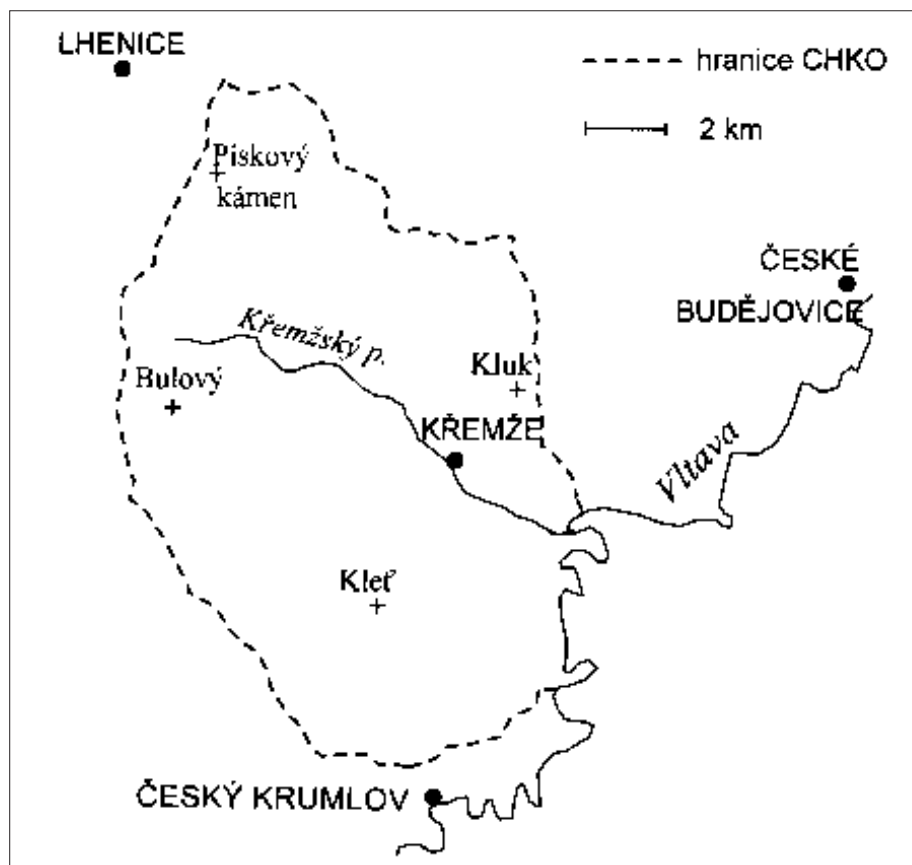
sanka lesní, krušík tmavočervený, čistec přímý, hořec křížatý, okrotice červená a okrotice bílá.

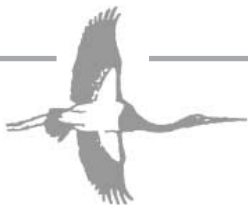
Pro území Blanského lesa je typická lesní fauna. Žije zde např. rys ostrovid, v bučinách se nachází populace holuba douňáka, která patří k největším v jižních Čechách. Z dalších živočichů jmenujme výskyt vydry říční na Vltavě, Křemžském a Chvalšinském potoce, ojedinělý výskyt perlorodky říční a užovky hladké. Typický pro Blanský les je výskyt alpsko-dinárského plže zemouna skalního.

V oblasti se setkáme s množstvím historických památek, k těm nejvýznamnějším patří cisterciácký klášter ve Zlaté Koruně a zřícenina hradu Dívčí Kámen. Vesnička Holašovice s četnými stavbami ve stylu selského baroka je dnes již zapsána mezi památkami UNESCO.

Vážné ohrožení krajiny Blanského lesa představují kamenolomy Plešovice a Zrcadlová Huť, menší pak hlubinná těžba grafitu na ložisku Český Krumlov spojená s projevy poddolování v oblasti cenné vápnomilné vegetace. Údolí Vltavy v okolí hradu Dívčí Kámen je pak každé léto ničeno masovou vodáckou turistikou (až několik stovek lodí denně).

RNDr. Alena Vydrová,
Správa CHKO Blanský les

Za archeologií do Podyjí

V rámci programu akcí pro veřejnost pořádaných Správou Národního parku Podyjí se uskuteční v sobotu 6. října 2001 exkurze pro zájemce o archeologii. Cílem akce je návštěva archeologických nalezišť v Podyjí s odborným výkladem. Vedoucím exkurze bude Zdeněk Čižmář z Ústavu archeologické památkové péče v Brně, který se již delší dobu zabývá výzkumem podyjských lokalit a momentálně pracuje ve Znojmě, na detašovaném pracovišti brněnského ústavu.

Sraz účastníků je určen na devátou hodinu ranní u autobusové zastávky na Hradišti. Doporučena jsou trekingová nebo horská kola, protože trasa povede místy náročnějším terénem. Přesto se ale nebude jednat o akci sportovního charakteru, jak by se snad mohlo zdát. Kolo zde bylo zvoleno jako prostředek k urychlení přesunů mezi jednotlivými stanovišti,

kteří jsou od sebe vzdálena tak, že pěší turista by neměl šanci je v jednom dni

Venuše z Hlubokých Mašůvek - ilustrační foto

bez problémů shlédnout. Mezi jednotlivé zastávky patří kromě Hradiště i Králův stolec, Mašovice, Podmolí a Šobes, trasa dlouhá přibližně 25 km povede dále přes vřesoviště do Znojma. S návratem je možno počítat nejdříve kolem čtrnácté hodiny.

Na lokalitách, které budou do exkurze zahrnuty, mají zájemci o místní prehistorii možnost seznámit se s výšinnými i nížinnými sídlišti, poodhalit roušku tajemství života zdejších obyvatel od doby nejstarších zemědělců (Mašovice) až po dobu slovanskou (Podmolí, Hradiště), seznámit se se životem v pravěku, se začleněním sídlišť do krajiny. Na nejnovějších nalezištích (zejména v Mašovicích, kde probíhal průzkum letos na jaře) je také k dispozici ukázka terénních archeologických prací v praxi.

-mj-

Srpen

4. 8. sobota – Péče o vřesoviště

Vedoucí: Petr Lazárek, Jana Táborská (Správa NP Podyjí)

Sraz: 9,00 h – Popice, před farou

Trasa: Popice – Havraníky – Hnanice – zpět do Znojma, středně náročný terén, cca 10 km, návrat asi ve 14,00 h

Zaměření: potřeba řízené péče o některé nelesní plochy NP Podyjí, výklad a praktické ukázky na vřesovištích

25. 8. sobota – Netopýří noc

Vedoucí: Antonín Reiter – (Jihomoravské muzeum Znojmo), pořádáno ve spolupráci s Českou společností pro ochranu netopýřů a v rámci Evropské netopýří noci

Místo konání: pravý břeh Dyje mezi Papírnou a lávkou pod Lipinskou cestou v oblasti Devět mlýnů

Organizace: návštěvníci se budou pohybovat mezi třemi stanovišti, začátek výkladu bude v každou celou hodinu od 21,00h do 24,00h u hlavního stanoviště u Papírny, účastníci bez malých dětí se žádají o využití pozdějších termínů

Nutné vybavení: funkční baterka

Zaměření: přiblížení života netopýřů, ukázka

jejich odchytu do sítí, rovněž jejich sledování ultrazvukovým detektorem

Září

8. 9. sobota – S knížkou v chlebníku

Vedoucí: Jiří Svoboda (Základní škola Loucká Znojmo)

Sraz: 9,00h – Znojmo, most pod znojemskou přehradou

Trasa: Znojmo - Kraví hora – Sealsfieldův kámen – Popice – Konice – Kraví hora – Znojmo, středně náročný terén, cca 12 km, návrat do 14,00 h

Zaměření: literatura a pověsti

22. 9. sobota – Dřeviny Podyjí

Vedoucí: Petr Vančura (Správa NP Podyjí)

Sraz: 9.00 h – Čížov, odstavné parkoviště na kraji obce

Trasa: Čížov – Klaperův potok – Kozí stezky – Hardeggská vyhlídka – hranice – po Hardeggskému okruhu zpět, středně náročný terén, cca 10 km, návrat asi ve 13,00 h

Zaměření: Poznávání dřevin na území NP Podyjí, ukázka některých vzácnějších druhů

Říjen

6. 10. sobota – Cykloexkurze s archeologem

Vedoucí: Zdeněk Čižmář (Ústav archeologické památkové péče Brno)

Sraz: 9,00h – Hradiště, u autobusové zastávky

Trasa: Hradiště – Králův stolec – Mašovice – Podmolí – Šobes – přes vřesoviště do Znojma, náročnější terén, cca 25 km, návrat asi ve 14,00 h

Doporučené vybavení: trekingová nebo horská kola

Zaměření: Návštěva archeologických nalezišť v Podyjí s odborným výkladem

20. 10. sobota – Petrografie znojemských památek

Vedoucí: Jaroslav Šmerda (Jihomoravské muzeum Znojmo)

Sraz: 9,00 h - Znojmo, před budovou Jihomoravského muzea, Přemyslovců 6

Trasa: uličky historického jádra města – lapidárium na znojemském hradě, cca 5 km, návrat do 13,00 h

Zaměření: poznávání základních druhů hornin používaných ke stavbě a výzdobě historických a dalších pamětihodností ve Znojmě a okolí